ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΤΜΗΜΑΤΑ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 06-04-2024

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Ἠθικὰ Νικομάχεια, Β 6.4-8, 1106a26-b7

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῷ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ’ ἔλαττον τὸ δ’ ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ’ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς [...]. Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ’ ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὃ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει· τοῦτο δ’ οὐχ ἕν, οὐδὲ ταὐτὸν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἓξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσῳ γάρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτης ἓξ μνᾶς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολύ. Ὁμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ’ αἱρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Ἠθικά Νικομάχεια, Β 6.10-13·16, 1106b18-28· 1106b36-1107a6

Οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὅλως ἡσθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ ἀμφότερα οὐκ εὖ· τὸ δ’ ὅτε δεῖ καὶ ἐφ’ οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὗ ἕνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς πράξεις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον. Ἡ δ’ ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστίν, ἐν οἷς ἡ μὲν ὑπερβολὴ ἁμαρτάνεται καὶ ψέγεται καὶ ἡ ἔλλειψις, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται· ταῦτα δ’ ἄμφω τῆς ἀρετῆς. Μεσότης τις ἄρα ἐστὶν ἡ ἀρετή, στοχαστική γε οὖσα τοῦ μέσου. [...] Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετική, ἐν μεσότητι οὖσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὡρισμένῃ λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὁρίσειεν. Μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ’ ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ’ ἔλλειψιν· καὶ ἔτι τῷ τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ’ ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἔν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ’ ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὑρίσκειν καὶ αἱρεῖσθαι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Α1. α. Με βάση το κείμενο αναφοράς, να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως **Σωστές (Σ)** ή **Λανθασμένες (Λ)**:

Κείμενο α΄

1. Η διαίρεση σε κάτι συνεχές και διαιρετό μπορεί να γίνει μόνο με αντικειμενικά κριτήρια.
2. Στον αθλητισμό ο προσδιορισμός του μέσου σχετίζεται με ποιοτικά κριτήρια και μεταβλητούς παράγοντες.

Κείμενο β΄

3. Η λέξη ἄριστον και η λέξη ἀρετὴ δεν παρουσιάζουν καμία γλωσσική συγγένεια κατά τον Αριστοτέλη.
4. Η αρετή επιλέγεται ελεύθερα από το άτομο αλλά δεν εξαρτάται από την επίτευξη της αντικειμενικής μεσότητας.
5. Οι κακίες οφείλονται κατά κύριο λόγο στην υπέρβαση του μέτρου

β. Να εντοπίσετε τους όρους β΄ κειμένου στους οποίους αναφέρονται οι λέξεις: **ἀμφότερα, ὅπερ, ἐν οἷς, ταῦτα, ᾧ**.

(Μονάδες 10)

Β1. α. Βασική θέση του Αριστοτέλη αποτελεί το **«οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται»**. Πώς επιβεβαιώνεται αυτή στο κείμενο α΄;

β. Ποιος είναι ο τελικός ορισμός της αρετής που δίνει ο Αριστοτέλης; Να σχολιάσετε την έννοια του γένους (προσεχές γένος) και την ειδοποιό διαφορά του όρου.

(Μονάδες 10)

Β2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημόκριτος, απόσπ. 191

Γιατί την ψυχική γαλήνη τη φέρνει στους ανθρώπους η συγκρατημένη διασκέδαση και η σύμμετρη ζωή. Η στέρηση και η υπεραφθονία τείνουν να μετατρέπονται στο αντίθετό τους και να προκαλούν στην ψυχή μεγάλες κινήσεις˙ και οι ψυχές που κινούνται σε μεγάλη έκταση δεν είναι ούτε ευσταθείς ούτε γαλήνιες […] Να μη δίνει μεγάλη σημασία σε όσα ζηλεύουν ή θαυμάζουν οι πολλοί και να μην τα σκέφτεται συνεχώς. Να κοιτάζει πώς ζουν οι ταλαίπωροι και να συναισθάνεται πόσο υποφέρουν […] Γι' αυτό ακριβώς δεν πρέπει κανείς να ψάχνει για πράγματα που είναι μακριά του, παρά να ικανοποιείται με τα όσα είναι κοντά του, συγκρίνοντας τη ζωή του με τη ζωή εκείνων που βρίσκονται σε χειρότερη θέση…

Αφού μελετήσετε το παραπάνω απόσπασμα να συγκρίνετε τις απόψεις του Δημόκριτου για τη μεσότητα με τις αντίστοιχες του Αριστοτέλη.

(Μονάδες 10)

Β3. Να γράψετε στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη **«Σωστό»**, αν η περίοδος είναι σωστή, ή τη λέξη **«Λάθος»**, αν είναι λανθασμένη.

1. Ο σοφιστής Πρωταγόρας υποστήριζε ότι δίδασκε στους μαθητές του την ικανότητα να κυβερνούν με τον καλύτερο τρόπο το νοικοκυριό τους.
2. Η ηθική φιλοσοφία είναι στην πραγματικότητα μέρος της πολιτικής φιλοσοφίας.
3. Κατά τη δεύτερη περίοδο παραμονής του στην Αθήνα ο Αριστοτέλης δίδασκε στο Λύκειο, στο δημόσιο γυμναστήριο στον Λυκαβηττό.
4. Ο Δημόκριτος είχε πει ότι *ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων*.
5. Ο Αριστοτέλης έφυγε για πρώτη φορά από την Αθήνα το 347 π.Χ. και επέστρεψε το 343 π. Χ.

(Μονάδες 10)

Β4. α. πλεονάζει, ἐλλείπει, προστάξει: για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις της αρχαίας ελληνικής να γράψετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό ουδετέρου γένους της νέας ελληνικής, το οποίο θα εντάξετε σε οποιαδήποτε μορφή του (γένος, αριθμό, πτώση), σε μια περίοδο λόγου.
(κείμενο α΄)

(Μονάδες 6)

β. Για καθεμία από τις ακόλουθες λέξεις της νέας ελληνικής να εντοπιστεί η ετυμολογικά συγγενής της λέξη στο κείμενο: αδιάβλητος, ανόρθωση, ευθυμία, αψεγάδιαστος.
(κείμενο β΄)

(Μονάδες 4)

ΣΠΟΥΔΗ

Γ.ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, Ἀρεοπαγιτικός 13-17

Cambridge, MA, Harvard University Press; London, William Heinemann Ltd. 1980.

Ο ρήτορας επιδιώκοντας να βοηθήσει τους συμπολίτες του σε μία κρίσιμη κατάσταση για την Αθήνα, προτείνει ως λύση την επαναφορά του παλαιότερου πολιτεύματος,δηλαδή της δημοκρατίας του Σόλωνα και του Κλεισθένη.

Καίτοι τὰς εὐπραγίας ἅπαντες ἴσμεν καὶ παραγιγνομένας καὶ παραμενούσας οὐ τοῖς τὰ τείχη κάλλιστα καὶ μέγιστα περιβεβλημένοις, οὐδὲ τοῖς μετὰ πλείστων ἀνθρώπων εἰς τὸν αὐτὸν τόπον συνηθροισμένοις, ἀλλὰ τοῖς **ἄριστα** καὶ σωφρονέστατα τὴν αὐτῶν πόλιν διοικοῦσιν. Ἔστι γὰρ ψυχὴ πόλεως οὐδὲν ἕτερον ἢ πολιτεία,τοσαύτην ἔχουσα δύναμιν ὅσηνπερ ἐν σώματι φρόνησις. Αὕτη γάρ ἐστιν ἡ βουλευομένη περὶ ἁπάντων καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφυλάττουσα, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγουσα. Ταύτῃ καὶ τοὺς νόμους καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς ἰδιώτας ἀναγκαῖόν ἐστιν ὁμοιοῦσθαι καὶ πράττειν οὕτως ἑκάστους οἵανπερ ἂν ταύτην ἔχωσιν. Ἧς ἡμεῖς διεφθαρμένης οὐδὲν φροντίζομεν, οὐδὲ σκοποῦμεν ὅπως ἐπανορθώσομεν αὐτήν· ἀλλ᾽ ἐπὶ μὲν τῶν ἐργαστηρίων καθίζοντες κατηγοροῦμεν τῶν καθεστώτων καὶ λέγομεν ὡς οὐδέποτ᾽ ἐν δημοκρατίᾳ κάκιον ἐπολιτεύθημεν, ἐν δὲ τοῖς πράγμασιν καὶ ταῖς διανοίαις **αἷς** ἔχομεν μᾶλλον αὐτὴν ἀγαπῶμεν τῆς ὑπὸ τῶν προγόνων καταλειφθείσης. … Εὑρίσκω γὰρ ταύτην μόνην **ἂν γενομένην** καὶ **τῶν** μελλόντων **κινδύνων** ἀποτροπὴν καὶ τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγήν, ἣν ἐθελήσωμεν ἐκείνην τὴν δημοκρατίαν ἀναλαβεῖν, ἣν Σόλων μὲν **ὁ** δημοτικώτατος **γενόμενος** ἐνομοθέτησε, Κλεισθένης δ᾽ ὁ τοὺς τυράννους ἐκβαλὼν καὶ τὸν δῆμον καταγαγὼν πάλιν ἐξ ἀρχῆς κατέστησεν. **Ἧς** οὐκ ἂν εὕροιμεν οὔτε δημοτικωτέραν οὔτε τῇ πόλει μᾶλλον συμφέρουσαν.

ὁμοιοῦσθαι: να συμμορφώνονται.

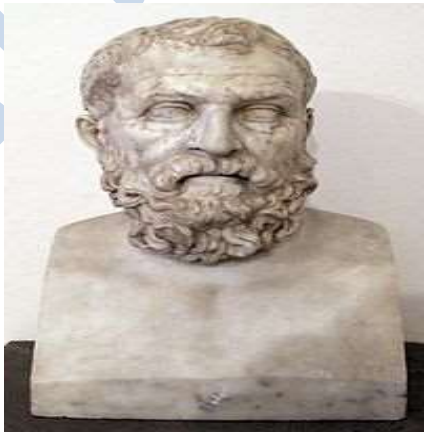

Σόλων ὁ Ἀθηναῖος

Γ1.Να μεταφράσετε τις δύο πρώτες περιόδους του κειμένου.

Μονάδες 20

Γ2.Σύμφωνα με το παραπάνω κείμενοποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ορθού πολιτεύματος;

Μονάδες 10

Γ3α.«**τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς ἰδιώτας ἀναγκαῖόν ἐστιν ὁμοιοῦσθαι**»:Να μεταφέρετε τα παραπάνω ουσιαστικά στην κλητική πτώση του άλλου αριθμού (μονάδες 2).

Γ3β.«**οὐδὲ τοῖς μετὰ πλείστων ἀνθρώπων εἰς τὸν αὐτὸν τόπον συνηθροισμένοις, ἀλλὰ τοῖς ἄριστα καὶ σωφρονέστατα τὴν αὐτῶν πόλιν διοικοῦσιν.**»:Να μεταφέρετε τους υπερθετικούς βαθμούς του αποσπάσματος στον αντίστοιχο θετικό βαθμό του επιρρήματος (μονάδες 3).

Γ3γ.«**Ταύτῃ καὶ τοὺς νόμους καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς ἰδιώτας ἀναγκαῖόν ἐστιν ὁμοιοῦσθαι καὶ πράττειν οὕτως ἑκάστους οἵαν περ ἂν ταύτην ἔχωσιν. Ἧς ἡμεῖς διεφθαρμένηςοὐδὲν φροντίζομεν, οὐδὲ σκοποῦμεν**» : Να εντοπίσετε τους ρηματικούς τύπους που ανήκουν σε συνηρημένα ρήματα και να γράψετε το γ΄ ενικό πρόσωπο της υποτακτικής στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται (μονάδες 2).

Γ3δ.«Καίτοι τὰς εὐπραγίας ἅπαντες ἴσμεν καὶ παραγιγνομένας καὶ παραμενούσας οὐ τοῖς τὰ τείχη κάλλιστα καὶ μέγιστα περιβεβλημένοις»:**<u>ἴσμεν</u>**:Να γράψετε το γ΄ενικό πρόσωπο της ευκτικής του ίδιου χρόνου (μονάδα 1),**<u>παραμενούσας</u>**:Να γράψετε το β΄πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα (μονάδα 1),**<u>περιβεβλημένοις</u>**:Να γράψετε το β΄ενικό πρόσωπο της προστακτικής στον ίδιο χρόνο και στην ίδια φωνή (μονάδα 1).

Μονάδες 10

Γ4α.«ἄριστα,αἷς,ἂν γενομένην,τῶν κινδύνων,ὁ γενόμενος, Ἧς»:Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους παραπάνω όρους του κειμένου(μονάδες 6).

Γ4β.«Καίτοι τὰς εὐπραγίας ἅπαντες ἴσμεν καὶ παραγιγνομένας καὶ παραμενούσας»:Να μεταφέρετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ (μονάδες 3).

Γ4γ.«Ἧς οὐκ ἂν εὕροιμεν οὔτε δημοτικωτέραν οὔτε τῇ πόλει μᾶλλον συμφέρουσαν.»:Αφού αναγνωρίσετε την παραπάνω πρόταση να την ξαναγράψετε έτσι ώστε να δηλώνει γεγονός μη πραγματικό (μονάδα 1).

Μονάδες 10